

SIONULU ROMANESCU

fóia besericésca, literaria si scolastica.

Vien'a,
15. Iuliu
1867.

Sionulu rom. ese de dóne ori pre luna, in l. si 15. a
lunei, cuprindendu o cóla si diumetate. Pretiulu pre
unu anu e 4 fl. v. a., pre diumetate de anu 2 fl. v. a.
Pentru tiere afara de Austri'a se mai adauge portulu
postalu.

Nu
14

Prenumerarea se face la redactiune in seminariulu
gr. c. centralu din Vien'a (Schönlaterngasse Nr. 10),
si la p. t. domnií corespundinti. Póte epistolele suat
de a se tramite la redactiune francate. Corespundin-
tiile nepublicate se voru arde. Serisori anonime nu
se primescu.

Anulu
III.

CUPRINSULU: Serbatórea seculara a XVIII. a martiriului santiloru apost. Petru si Paulu in Rom'a. — Beseric'a si chiamarea preotiésca (urm.) — Organisarrea studiiloru la Institutulu teologicu romanescu gr. or. din Cernautiu (finea.) — Cev'a despre seminariile clericali preste totu, si in specialu despre cele romanesci (finea.) — Psalmulu 141 (poesia). — Ratiociniu despre perceptiunile si erogatiunile facute spre scopulu edificarei noiei case parohiale gr. c. din Sabiiu in decursulu anului 1866. — Corespundintie: Dia díeces'a Ghierlei (inca odata cárti scolastice elementari.) Oradea-mare (la faptele unui Mecenate rom.) Orestia (lucruri scolast. si maialu.) — Amvonulu: Despre abusul cu limb'a (predica pre dominec'a a 6. dupa rosalie.) — Literatura. — Ochire prin lumea politica. — Varietati.

Serbatórea seculara a XVIII. a martiriului santiloru apost. Petru si Paulu in Rom'a.

Cetatea eterna, Rom'a, de unde ne tragemu noi Romanii inceputulu gintei si religiunei nóstre, fú in 29 Iuniu martora unui din cele mai grandióse si mai rare spectacole. Serbarea dílei aniversarie de 1800 de ani de la martiriulu corifeiloru apostolesci decurse cu cea mai stralucita pompa si in cea mai deplina linisce totodata; cutótecà multimea credintiosiloru acursi din tóte anghiurile lumei erá asia de imposanta, si cutótecà inimicii scaunulu pontificalu eráu si cu acést'a cale neadormiti intru a faurí si provocá, de se poteá, vreo disordine compromitiátoria.

Despre numerositatea participatoriloru la acea solemnitate crestinésca si-póte face fiacine o idea aproxi-mativa, déca i vomu spune, cumca numai archierei au fostu 450 de facia; si acesti'a nu numai dóra din Itali'a (de unde relative mai puçini s'au infaçiosiatu), seau dóra din alte tiere invecinate ale Europei, ci si din Americ'a, Afric'a, Australi'a, Neuseelandi'a si din alte insule departate ale Oceanulu. Eara apoi numerulu presbiteriloru si alu altoru fideli se întielege cà s'a urcatu la mai multe mii. Dintre acesti din urma amintimu desclinitu deputatiunea a loru 100 de cetati ale Italiei, a carei omagiu stórse din ochii santitatei sale Piu IX. lácreme de adeverata emotiune si iubire parintiésca.

Crestinatatea catolica in sa credinti'a sa firma in institutiunea ddiésca a primatulu romanu si acumu nu si-a manifestatu-o numai prin pi'a peregrinare a atátoru mii la mormentulu apostoliloru corifei, ci si prin iubire activa. Donurile in aur, argintu si alte efecte, cari pietatea fiésca a credintiosiloru de pretotindeni le oferí cu acést'a ocasiune Santulu Parinte, se pretiuescu la o valóre de treidieci de milióne de franci!

Din participantii inainte insinuati si altii fiindu cea mai mare parte in 25 Iuniu dej'a adunati, pastoriulu supremu tienù in acést'a dí o alocutiune càtra presbiterime, salutandu-o cu iubire si indemnandu-o la implinirea zelósa a detorintieloru sale pastorali; eara in urmatóri'a dí 26 a. l. tienù alt'a càtra episcopi, cari i substernusera o adresa de devotamentu, in care alocutiune Parintele crestinatatei condèmna denou ideele si inventiaturele cele eronee ale vécului si le opune tesele En-

ciclicei si ale Silabulu din 1864, respicandu-si dorulu si vointi'a tare de a convocá cátu mai curendu unu sinodu ecumenicu, spre a revedé mai multe puncte ale disciplinei besericesci. — Solemnitatea propria se celebrá in 29 a. l., ca in serbatórea santiloru corifei ai apostoliloru. In acést'a dí la s. liturgiá celebrata in catedral'a din Vaticanu, ce straluciá feericu in und'a de lumina reversata din 40,000 de candelé aprinse, pontificá insu-si sumulu pontifice, enuntiandu cu acést'a cale canonisarrea a loru 22 de santi martiri. —

Astfelu decurse diu'a acést'a solemnitate si in veci memorabila. Ocasiunea prescurtu schitiatulu iubileu dede lumei cu o dovéda mai multu, cumca Rom'a, de unde si-a luat inceputulu si a purcesu tóta civilizatiunea, cumca scaunulu apostolescu alu ei e aievea in intielesulu celu mai strinsu si mai maretu alu cuventulu capulu si centrulu lumei crestine. — Optspradiece seclii trecura cu fericirile si nefericirile loru preste omenime, de candu principele apostoliloru cu sangele seu versatu pentru credinti'a mantuitória sigilá intemeierea scaunulu primatialu alu bisericei lui Christosu. De atunci si pana asta-di câte tronuri puternice n'a vediatu lumea cutropindu-se si disparendu ca o umbra seu ca orisicare altu fenomenu efemeru! Beseric'a crestina catolica singura a induratu toti viscolii, tóte atacurile inimice; pentrucà „Domnulu a datu intarire besericiei sale intarirea lui Petru“, cui i-a comisu „a pasce oile sale, a deca alegerea sa (clerulu), si a pasce mnelusiéii sei, pre cari cu sangele seu i-a agonisitu spre mantuire“, precumu canta beseric'a de ritulu grecu in diu'a de adi. Ea stà neclatita si in presinte, redicandu-si prin gur'a successorulu lui s. Petru cu putere vócea sa ca o stavila mantuitória incontr'a torintelui ideelor si principieloru pseudo-culturei, si lumea stà uimita la vederea fiescei supuneri si ascultári, cu carea dieci si sute de milióne fideli primescu invetiulu salutariu, bine sciendu, cà „din corabi'a lui Petru insu-si Domnulu invétia popórele“, (Luc. 5, 3). Si ceea ce a fostu si a facutu beseric'a in trecutu, ceea ce este si face dins'a in presinte, aceea va si remané ea si va lucrá porurea; pentrucà Domnulu poteriloru o edificá pre Pétra, ca „portile iadulu se nu o póta biruí niciodata.“ (Mat. 16, 18).

Vien'a, in diu'a de san-Petru 1867.

Dr. G. S.

Beseric'a si chiamarea preotiésca.

(urmare.)

„Mergundu invetiati tóte popórele“ suntu cuventele, cu cari D. Isusu tramete pre apostoli in lumea larga la predicare. Oficiulu principale dara alu preotului este propoveduirea seau propagarea adeverurilor, ce regeneraru omenimea injosita. Cu neobosintia si ardóre trebue elu se sedésca si in animele celea mai perverse cuventulu lui Ddieu, carele petrunde pana in indoiturele celea mai intime ale animei umane, topesce scórti'a ghiaciósa, si pléca la ascultare si popórele celea mai brute, cari inse-le atestéza, cumca nu se dá pre pamentu midflocu mai propriu pentru imblandirea selbatecimeii de anima, ca predicarea si inradecinarea preceptelor divine ale Evangeliei. Adeverurile credintiei trebue dara dechiamate nu numai cu viersu sonoru, cu atátu mai puçinu cu umilintia ipocrita, ci stracorate in animele credintiosiloru cu tóta blandeti'a si cu bunavointi'a cea mai sincera, cari dau adeveratulu prestigiu predicarei evangelice.

Fára credintia nu este fericire pre pamentu, nu este mantuire in ceriu. Credinti'a, curatita prin prea bunulu Isusu de noðurile retaciriloru, pórtá in sinulu seu sementi'a unui raiu, embrionulu unui locu de repausu; ma ea este talismanulu viatiei terestre si aduce binecuventările ceriului preste capulu inclinat sub greutatea sórtei. Cine are drept'aceea incredere devóta in preceptele credintiei besericeii adeverate, acel'a nu pote fi nefericitu; iee-lu bater tóte elementele in persecare, lovésca-lu oricátu de fara pietate si indurare, càci pentru dinsulu esista o panacea, o aptoteca univerversaria — beseric'a. Balsamulu cuventelor mantuitórie ale lui Isusu, repetite de preotu, i alina dorerile; foculu credintiei i sbicesce, usuca si cicatriséza ranele casiunate de mani'a sortiei; radiiele sperantiei ceresci i dau anima si potere in mesura de a ride de furibundările impregiuráriloru. Credinti'a mantui femeii'a de curgerea de sange, scóse pre telhariulu restignitu din dominiulu satanei, si sustienù pre indoiósulu Petru pre spumegandele valuri ale marei. — Dar vai de celu fara credintia si sperare! Ceriulu si pamentulu in nemarginirea loru nemicu contienu, ce ca o róua de mangaiare se-i imblandiésca tormentele omoritórie nu numai dincolo de otarele viatiei, unde osend'a-i este sigura, — càci „celu ce nu crede osendí-se-va,“ — ci chiaru si aici pre pamentu, unde supliciu mai amaru nu este ca indoiél'a si necredinti'a. S. Brunone pune urmatóriele cuvente in gur'a scepticului, ce suferé in infernu: „Ah! mai adaugeti tormente nóue, sectiunati-me in eternitate prin milióne de carnefici noi, numai nu me despoiati de Ddieulu meu. Flácarele consumatórie mi-voru paré rose, furi'a diavoliloru imbraçisiári tandre, lamentatiunile acestoru carcere orchestre magice, acést'a locuintia palatu placutu, numai se-mi afflu eara-si pre Ddieulu meu!“ Din acestea apare colosal'a nefericire, ce resulta din necredintia.

Insa cumu voru crede, déca nu li se va spune? Cumu nu voru deficiá, déca nu va fi o mana tare si unu braçiu inaltu, care se-i sustiena si se indrepte vorba datatória de potere celui ce siovaiesce intre viatia si pierire, se destepete bataile remusicarei in celu ce retacesce seau se scufunda in crud'a necredintia? A fostu unu tempu, candu Ddieu faceá miracule pentru a pastrá credinti'a scapatatória; a tramesu unu angeru, ca se atingá buz'a muta a lui Isai'a; s'a aretatu in rugulu de

focu, in nuorulu luminosu in aur'a noptiloru. Tempulu atátoru minuni a trecutu, semne straordinarie nu se mai ivescu. Cine deci va dá credinti'a, cine va versá radia de sperare si iubire in sinurile intunecóse, in animele ghiacióse si posomorite? Cine, cine, déca nu preotulu; cine, déca nu pastorii respanditi pintre turmele numeróse de credintiosi? Eaca dar neaperat'a indetorire de a nutrí cu credintia spiritele, pentru cari Fiiulu lui Ddieu se facù fiulu omului, pentru cari ceriulu a plansu si a induratu doreré.

Ma detori'a preotiésca nu se marginesce numai la predicarea si latírea credintiei, desí acést'a este aorti'a principale a religiunei si conditiunea „sine qua non“ a fericirei; ci se intinde la stabilirea si lamurirea moralului divin, la desvoltarea si intarirea toturorú acelorú sentiamente, ce inaltia si forméza anim'a, in scurtu la indetorirea de a sierbí precumu de invetiatoriu, asia si de parinte si conducatoriu in totu ce privesce viati'a si bunastarea turmei, neintrelasandu nemicu din celea ce potu apropiá omenimea la destinatiunea sa. Cu dorinti'a si nerabdarea metalurgului, ce despica cóstele délului virtosu, cu aviditatea celui ce se cobóre dupa margaritarie pre fundulu marei, va cautá si ingrigí de tesaurulu celu mai neestimabile, de caile cele mai cvalificate spre a inspirá adeverurile relegiunei, ce consola si mantuie. Prin invetiatur'a sa energica — desí póte vitiurile au si inceputu a inveniná moravurile, si depravarea a inceputu se vescediésca si omóra prea de tempuriiu gamede de nevinovate fientie — elu póte si trebue se opereze lucruri demne de tóta admiratiunea, se faca se crésca unu angeru acolo, unde mai inainte nu se aruncá decátu nesce sementie infernali, se infiga in animele tenere pudórea si castitatea, plecari si principie, ce nascu onestate si loialitate, sterpindu cu neobosintia spiritulu reului, ce dóra chiaru parintii ignorantu seau coruptu inspira in plapandele creature. Asia depravarea, acést'a lepra molipsitória, ce ingretiosiéza si revólta pre totu omulu de buna credintia, o va nemicí, nesfiendu-se a aplicá chiaru si remediile cele mai extreme si chiaru si fierulu arsu a-lu intrebuintiá la ran'a, ce cóce abiectiune si profanarea tipului ddieescu. Prescurtu va sterpí dátinele, ce corumpu anim'a si stingu in dins'a oríce sentiamentu nobilu si virtuosu.

Dara dupa esemplulu lui Isusu, icón'a preotului celui bunu, — carele dá povetie, ce ducundu in imperati'a a tóta fericirea asecura si prosperarea tempuraria, si carele cu unu accentu amaru de doreré si lacremandu eschiamà: „Ierusalime, Ierusalime, decâteori am voitu se ti-adunu fii tei scl!“ — preotulu nu numai va fi campionulu adeverului relegiosu, nu numai se va nevoi a asigurá dupa poteri triumfulu credintiei si moralei celei pure; ci elu nu va pierde neceodata din vedere si starea materiale a fiiloru sei. Va promová drept'aceea si bunastarea pamentésca, si va traduce si aplicá in viati'a credintiosiloru sie incredintiati tóte acelea principie si idee, prin midflocirea caroru se fundéza si inaltia edificiulu prosperarei nu numai eterne, ci si tempurarie; càci in adeveru in multe privintie este fórte drépta eschiamarea unui scrietoriu de renume: „Dómne, cu câtu stau mai aprópe avutii de imperati'a ceriului!“ Va combiná si demustrá compatibilitatea si incompatibilitatea lucrurilor mundane cu preceptele divine.

Mantuitoriulu Isusu cu nice unu mandatu proibitivu nu impiedeca procurarea lucrurilor lumesci, nu o face acést'a nece beseric'a, ci numai se prefigu si staverescu legi, ce reguléza drépt'a si ratiunal'a lorú

folosire si nu iérta esorbitantie si debordári din alvia. Câte mii de flamendi n'a saturatu mantuitoriu Isusu, si cu câte binefaceri temporarie nu si-a insemnatu calea sa! Nu díce numai „credinti'a ta te a mantuitu,“ ce erá de ajunsu pentru fericirea eterna; ci opresce sangele, incetéza dorerea si cea trupésca, si suferintieloru lumesci inca le pune capetu. „Tenere, ti-dícu scóla-te!“ si lácramele si suspinele de dorere si desperare se preschimba in lácrame de recunoscintia si comotiuni de bucuría. — Acestea esemple le-au urmatu si apostolii si cei 72 de invetiacei respanditi in tóte direptiunile lumei pagane, le-au urmatu si sucesorii acestor'a in tóte tempurile, si trebuie se le urmeze si preotulu tempului presinte si cu preferintia preotulu romanu. Cáci fia cátu de usturóie berféléle, ce se mai scapa aórea contr'a preotiloru, totusi este adeveru, cumca in starea-ne actuale preotii intieliginti si fideli cudeosebire voru poté efectué regenerarea si in florirea poporulu si mediatu a natiunei nóstre.

Díca cine ce-i place, dar implinirea sincera a chiamarei preotiesci nu póte fi fára influentia adunca, decisiva, asupr'a evolutiunei romanime si a bunastarei ei in venitoriu. Prin urmare preotulu romanu — si de altmintrea ca ministrulu unei besereci, ce are atáte títule la recunoscinti'a natiunei, ma are meritulu chiaru de a-i fi fostu receptacululu si mantuirea, — va goní si intunereculu, ce ca o cétia grósa se apésa pre spiritulu si viati'a natiunale; va deprinde poporulu amortítu de lovirile crude ale volbureloru politice la exercitiulu drepturiloru sale; va desteptá la viatia si cunoscintia de sine buciumulu arborelui natiunei, poporulu, ce prin lovirile neomenóse si-pierduse chiaru sentimentulu suferintiei; va demonstrá abilitatea lui, nu de a plange ca nesce femei, ci armatu de caus'a sa cea sacra de a se face impunatoriu in faci'a oricaroru aru vré a lu nedreptái; va invetiá pre credintiosii sei principiele, ce facundu-i cetatieni bravi ai statulu pamentescu, le deschide si calea Sionulu cerescu; va nutrí sentimentulu de caritate crestina, intinsa dupa invetiatur'a lui Isusu chiaru si asupr'a inimiciloru; nu va nutrí cu multu mai cu puçina ardóre in sa si sentimentulu natiunale, si acel'a-lu va desvoltá pana la gradulu de a devení atátu de fórté si constante, incátu omulu se nu tréca ca o umbra fára urma in viati'a natiunale, ci prelanga monumentele religiositatiei si moralitatiei se lase in sinulu natiunei relicvie de acelea, ce dau mana natiunei si fiiloru sei spre aventare si progresu in viati'a cetatienésca.

Ioanu Popu,

teol. patruan. in semin. metrop. din Blasiu.

(va urmá.)

Organisarea studiéloru

la institutulu teologicu romanescu gr. or. din Cernautiu.

(finea.)

Mai alesu se aréta preferintiele acestui planu in alaturare cu planulu studiéloru la institutulu teologicu de acum'a. Teologulu incepatoriu se va introduce intr' unu modu amesuratu in campí'a scientieloru teologice. In data la inceputu in teologí'a fundamentala, in carea se cuprinde metafisic'a, incátu este ea de trebuintia, asia-numit'a dogmatica generala si enciclopedí'a teolo-

gica; se va aretá teologulu bas'a teologíei in genere, elementele cele fundamentali ale materiei, cu carea se ocupa teologí'a, centrulu, impregiurulu carui'a se misca intrég'a teologí'a si la care se referescu tóte disciplinele teologice, apoi necsulu celu internu, necesariu si organicu alu toturoru partiloru teologíei, ca prin acést'a tóte obieptele teologice se nu se infaçiesiedie incepatoriulu ca cev'a intemplatoriu si insíratu numai dupa arbitriu, ci ca strinsu legate unele de altele, ca unu singuru intregu. Prin acestu planu de studíe, si anume prin propunerea istoriei biblice si prin esplicatiunea cursoria a s. Scripture, se va inlesní teologulu o cunoscintia mai estinsa a cuprinsulu s. Scripture, o cunoscintia, carea cu totu cuventulu se doresce, ca ea la fiacare preotu se fia cátu se póte de solida si de multucuprindiatória. Prin propunerea statistice basericesci li se va dá teologiloru ocaziune, de a si-castigá cunoscintie precátu de folositórie, peatátu de necesarie; eara prin stilistic'a oficiala se voru pune preotii in stare de a portá agendele parochiali cumu se cuvine, delaturandu-se astfelu multe defepte si sminte daunatióse pentru cei interesati.

Cele mai mari preferintie ale acestui planu nou de studíe suntu propunerile in privinti'a exercitiéloru omiletice practice si in privinti'a patrologíei si a liturgice, propuneri, prin carile se delatura cele mai insemnate defecte ale planulu de studíe la institutulu teologicu de acumu. Predic'a este in beseric'a crestina o functiune fórté insemnata, de la carea aterna fórté multu, si carea in viati'a preotiesca vine inainte adeseori, ba ea vine inainte mai la tóte functiunile; cáci preotulu trebuie oriunde se lucre prin cuventu, ca astfelu se dee functiuniloru sale intielesulu celu adeveratu si santieni'a cuvientiósá. Deci este de trebuintia, ca preotulu in acestu ramu alu lucrativitatei sale se fia bine exercitatu chiaru la intrarea sa in oficiu. Insa dupa planulu studiéloru de faci'a nu remane pentru aceste exercitii mai multu tempu, decátu patru cincí lune in anulu celu din urma; cáci ele nu se potu incepe mai inainte de a se mantuí propunerea teoriéi predice, adeca omiletic'a, si fiendca acést'a dupa planulu de faci'a si dupa cuprinsulu seu trebuie se ocupe unu semestru intregu, adeca semestrulu antáiu in anulu alu patrulu, apoi pentru exercitiele omiletice remane numai unu semestru, adeca unu restempu de cincí, seau mai bine dícundu de patru lune, cáci lun'a cea din urma se cuprinde cu esamenele publice, unu restempu, carele nu este de ajunsu pentru o afacere asia de momentósá, cu atátu mai multu, cáci auditorii, pregatindu-se in semestrulu alu doile pentru esamenele publice, nu se potu ocupá multu cu aceste exercitii. Si cine nu scie, cá precumu la tóte exercitiele, asia si la acestea depinde resultatulu celu bunu de la tempulu, pre carele lucratoriulu lu póte aplicá pentru dinsele? Elu la lucrulu acest'a se nu fia grabitu, ci trebuie se i-se ingadue de ajunsu tempu, ca materiele, ce au a se prelucrá, se le recugete cu cuvientia si le prelucra cu ingrigintia, ca se petruna bine spiretulu predicamentulu si se si-lu insusiésca. Spre a se ajunge asiadara aceste scopuri, planulu de faci'a cuprinde propunerea, ca omiletica, carea si-are propri'a sa tienta si materia si asia-dícundu propri'a sa constructiune tehnica, se se desfaca de teologí'a pastoralá, cu carea ea pana acumu s'a propusu in legatura, se se propuna in anulu alu treilea alu teologíei, si exercitiele omiletice practice se se incépa in anulu alu treilea si se se prourmeze in intregu anulu alu patrulu.

Altu defectu seau mai virtosu lipsa totală la institutul teologicu de față se delatura in planulu celu nou cu proieptarea introducerei patologiciei, seau prin propunerea viatiei, invetiaturei si a opurilor ss. parinti. Ss. parinti suntu portatorii cei venerabili ai traditiunei besericesci si cărțile loru suntu dupa s. Scriptura isvórele cele d'antâie, cele mai curate si cele mai limpedi, atâtu pentru dogma, câtu si pentru morala. In opurile loru aflămu o credintia asia de tare si curata, o scientia asia de multilaterală si temeinică, o intieptiune si cunoscintia de ómeni asia de adunca, o marime de sufletu si de caracteru asia de sublima, si o santienia si virtute asia de stralucita, incātu ele intiparescu numelui auctoriloru si cuventulu loru vèdi'a si auctoritatea cea mai mare, si devinu pentru pastoriulu sufletescu viitoriu o scóla alésa de cultura practica si de prudintia pentru viatia.

In urma se proieptéza in acestu planu propunerea liturgice, delaturandu-se astfelu o lipsa aduncu sentita si urginta in planulu studiiloru de acumu. Liturgic'a este unu obieptu, carele se referesce la o parte a viatiei crestine fientială si fôrte ponderósa; ea esercita o inriurintia fientială asupr'a direptiunei si a intregului caracteru alu viatiei religióse si petrunde aduncu in moralitatea ei. Ce are se lucre religiunea in viatia si pentru viatia, o parte fientială din acést'a o ispravescce liturgic'a prin midilócele cultulu. Cultulu este terimulu, pre carele crestinulu este lucrativu tóta viati'a sa, pre carele elu si-petrece órele cele mai sante ale viatiei sale, pre carele i-se impartasiescu lui spiretulu si darulu viatiei ddieesci, si pre carele viati'a cea nóua urdita de Christosu si-serbéza midilócirea si deplinirea sa subieptiva. Cātu de interesanta, câtu de necesaria este asiadara scienti'a cultulu dupa cuprinsulu lui intregu si in spiritulu lui celu adevveratu! Cātu de necesaria este acést'a scientia mai alesu pre terimulu besericescu, de la carele trebuie departatu totu mecanismulu mortu si amortitoriu, totu formalismulu desiertu, fâra spiretu si conscienti'a! Cātu de necesaria este acést'a scientia mai alesu preotulu, déca voesce elu se coresponda cu conscientia chiamarei sale celei mai sante si mai sublime; déca voesce elu deregutori'a sa cea preotiésca se o provéda cu demnitate si in spiritulu celu adevveratu, amesuratu voiei si demandulu besericeci; déca elu in interesulu religiunei si alu moralitateri voesce a predicá despre s. liturgic'a, despre pârtili ei cele singurite, si despre alte acte ale cultulu ortodocsu; déca voesce elu a si-dá sém'a sîe insu-si si a luminá si pre altii despre lucruri, cu carile elu si poporulu lui se ocupa tóta viati'a! Cātu de necesariu este mai departe studiulu liturgice, se vede si de acolo, déca recugetămu, cà totu cultulu se baséza pre asiediamente puse-tive, ce nu le potemu cunósce din noi insi-ne; cà formele si cerimoniele lui ajungu in vechimea cea mai adunca; si cà menitiunea, pretiulu, intielesulu si spiritulu acestor'a se póte deplinu cunósce deabia din istori'a asiediarei loru si din straformatiunea loru succesiva! Câte abnormitati, câte resuciture si desfigurări se intempina pre terimulu cultulu acolo, unde nu se intielege bas'a si spiritulu aceluor lucrări, carile au a se ispraví! Cātu de necesariu este in urma studiulu liturgice mai alesu in tempurile nóstre, in cari prin o administrare demna si solemna si prin o esecutare edificatória a cultulu trebuie multu se se adauga la redicare religiunei si a viatiei religióse; in cari prin unu invetiamentu temeinicu, prin o propunere adevverata si entusiastica a cultulu

ortodocsu trebuie preotii si poporulu totu mai multu se se invapaieze pentru dinsulu si pentru o participare la dinsulu adevverata si conscientiósă; in cari multe defaimări ale lui au se se respinga in interesulu si spre onórea besericeci! — Din acést'a demonstratiune se vede, ce defectu mare si insemnatu are planulu studiiloru la institutul teol. de acumu, nepropunendu-se liturgic'a, si ce preferintia in privinti'a acést'a are planulu celu nou, proieptandu delaturarea acestui defectu.

Asisiderea are planulu celu nou preferintie insemnate cu privire la insirarea obiepteloru. In privinti'a acést'a aplaudămu mai alesu asiedierea ermenevticeci intre obieptele anulu antâiu; càci eseges'a vechiulu Testamentu, care se iea acumu in anulu antâiu, are de dins'a totu atât'a trebuintia ca si eseges'a Testamentulu celui nou. — Dara inca mai mare avantajiu are in privinti'a acést'a acestu planu prin asiedierea dreptulu beser. si a pedagogiei intre obieptele anulu alu patrulă; càci, fiendu aceste obiepte practice, numai prin astfelu de insirare potu se aduca predeplinu folosulu scopositu.

In privinti'a restempulu pentru propunerea obiepteloru amu fi doritu, ca o séma de obiepte, precumu: patologic'a, omiletic'a, teologic'a fundam., dreptulu ecles., se se propuna prin mai multe óre, decumu s'a otaritu in planulu acestu nou. Insa acést'a n'a fostu cu potintia față cu tempulu, asupr'a carui'a póte dispune facultatea cu privire la impregiurarile auditoriloru sei; càci auditorii ei suntu totodata si alumni seminariali, si acesti'a au ca atari deosebite oblegamente, pentru carile se pretinde unu tempu deosebitu. Dupa calculu facutu in privinti'a acést'a s'a aflatu, cumca pentru studiile teologice le remane auditoriloru din anii cei trei d'antâi ai facultatei pre septemana câte 52 de óre, ear auditoriloru din anulu alu patrulă pre septemana numai 50 de óre. Acestea óre au trebuitu asiadiara se se impartiesca astfelu, ca pentru o óra de propunere se vina nu mai puçinu decātu o óra si diumetate pentru invetiarea materieloru propuse intru acea óra, si din acést'a cauza nu s'a potutu otarí in anii cei trei d'antâi pentru obieptele oblegate pre septemana mai multe óre de prelegintia decātu dóuedieci si un'a, cara in anulu alu patrulă numai dóuedieci. Deci dara atâtu obieptele amintite, precumu si alte obiepte, au trebuitu se se marginésca la restempulu otaritu in planulu de față; precandu alte obiepte, carile inca s'aru fi primitu in planu, au trebuitu din acést'a cauza se se elimineze dintr'insulu.

Ce se atinge de oblegamentulu auditoriloru la ascultarea si invetiarea obiepteloru, ce se voru propune la facultate, si de limb'a cea propunativa, apoi planulu de față in privinti'a acést'a nu face propuneri, carile s'aru diferi de starea lucrurilor de față.

La obieptulu celu depre urma din acestu planu, adeca la catedrele si personalulu pentru propunerea acestor'u obiepte, ar fi póte de lipsa a aretá motivele, pre cari se radima proieptulu, ca o séma de obiepte se se propuna de profesorii catedreloru principali? La facerea acestor'u propuneri se vede cà corpulu profesoralu a plecatu din urmatóriele puncturi de vedere:

Obieptele acestea se voru propune numai prin puçine óre; deci pentru dinsele nu se potu sistemisá deosebite catedre. Ele nici nu suntu intre olalta de natura omogena, ca, cumulandu-se, se se faca astfelu mai puçine catedre. Insa pentrucà ele suntu de natura omogena cu obieptele catedreloru principali, si deórace pentru dinsele suntu rezervate numai puçine óre de

propunere: de aceea usioru si fara de dauna pentru catedrele principale se potu propune decâtă profesorii acestoru catedre. Acést'a impreunare se recomanda si din priviri didactice, fiindca acestea obiecte din caus'a omogenitatei sale voru inriuri unulu asupr'a altui'a intr' unu modu salutaru, luminandu-se, sprigionindu-se si intregindu-se unulu pre altulu. Asísiderea se voru delaturá prin astfeliu de impreunare repetitiuni nefolositórie, carile, din caus'a omogenitatei cuprinsului acestoru obiecte, déca s'aru propune decâtă diferiti profesori, nu s'aru poté evitá.

Astfeliu ni se presinta nóue acestu planu de studíe ca unu planu, carele are multe preferintie si avantajie, carele este protivitu de a sporí, de a inaintá si de a depliní cultur'a necesaria pentru unu teologu intr' unu gradu cu multu mai inaltu, decâtă planulu studiiloru la institutul teologicu de acumu; ca unu planu, carele este amesuratu postulatelor scientiei, proprietatiloru besericeii ortod., si corespundiatoriu cerintieloru si trebuintieloru ei. Noi dorimu asiadara numai, ca acestu planu se intempine la locurile competinti apretuirea meritata si se se realizeze câtu de curendu, ca astfeliu, delaturandu-se defectele cele insemnate in cultur'a spirituala a clerului nostru, se se inaugureze o era nóua in viati'a lui scientiala. —

Nota. Istori'a institutului teol. din Cernauti este cámu urmátóri'a: Candu s'a ocupatu Bucovina de Austria la 1775, nu erá in tierisior'a nóstra nici o scóla teologica. Curendu dupa acést'a deschise unu preotu serbescu de la Carlovietu cu numele Daniele Vlachovicu, cu incuvientiarea episcopului Radautiloru de atunci Dositeiu Heresculu (+ 1789), la metropolía in Sucév'a o scóla clericala (clericá), in carea se invetiá cetirea, cantárele besericesci, tipiculu si ritualele. Cei ce scieáu acestea, se santiáu preoti. Stramutandu-se scaunulu episcopíei de la Radauti la Cernauti in a. 1783, s'a desfienciatu scóla clericala din Sucév'a si s'a infientiatu alt'a cu unu cursu de trei ani. Dintru inceputu a fostu asiediata acést'a in Horecea, unu suburbu alu Cernautiloru, la monastirea santului m. martiru Georgiu, ear la a. 1800 a fostu stramutata in Cernauti in localitatile resiediatiei episcopesci. Intru acést'a scóla teologica se primiá oricare a trecutulu prin o scóla normala. In acestu cursu teologicu de trei ani se invetiáu cantarile besericesci, tipiculu, ritualele, unu catechismu mare adusu din Carlovietu, cev'a filosofía si istoría universalá. Curendu esira din acést'a scóla clericala o multíme de candidati de preotía. Singuru episcopulu Daniele Vlachovicu (1789—1822) santíse dintre acesti'a preste 700 de preoti, asia câtu nu mai eráu posturi de ocupatu cu dinsii. Deci dara a trebuitu se se inchida acést'a scóla clericala pentru mai multi ani. Aretandu-se pre la a. 1826 eara-si necesitate de preoti, s'a infientiatu institutul teol. de fácia cu unu cursu de patru ani, la carele se propunu urmátóriele obiecte: in *anulu I.*: archeolog'ia bibl., limb'a evraica bibl. si eseges'a Testamentului v., dialectele resaritene, introducerea in cártile Testamentului v. si istori'a beser.; in *anulu II.*: dreptulu beser., limb'a gréca bibl. si eseges'a Testamentului n., ermenevtic'a, introducerea in cártile Testamentului n., pedagog'ia; in *anulu III.*: teolog'ia dogmatica si morala; in *anulu IV.*: teolog'ia pastoralá, econom'ia rurala, catehetic'a, metodic'a si didactic'a.

Acest'a este de fácia planulu de studíe la institutul teol. din Cernauti. Intr'acestu institutu se primiáu mai inainte numai astfeliu de teneri, cari absolviáu cele siese clase gimnasiali si cei doi ani ai filosofíei, acumu in sa cei optu ani ai gimnasiului. Cantárele besericesci, tipiculu si ritualele besericesci se invetiá in seminariulu clericalu, care este unu institutu de crescere pentru candidatii preotíei. Teolog'ia se cercetéza maicuséma de elevii acestui seminaru.

Obiectele de la institutul teol. s'au propusu pana la 1848 in limb'a latinésca, ear de atunci încóce in cea romanésca; pedagog'ia in sa si econom'ia rurala se propunu de la inceputu pana asta-di in limb'a germana.

(„Fóia Soçiet. lit. rom. bucov.“)

Cev'a despre seminariele clericali preste totu, si in specialu despre cele romanesci.

(capetulu.)

La cele de pana aci mai potemu adauge si amintí defectele epocii de fácia. Se marturisimu adevéru, intrebandu: unde cápetá tenerulu adi in cursulu educatiunei sale atát'a nutrementu spiritualu, carele se se póta socotí ca o pregatire cuvientiósá a iniatatiunei sale fiitórie in statulu preotiescu? ca se tacu de periclele ulterioari, cari ne amenintia moralitatea chiaru si in decursulu petrecerei viatiei eclesiastice.

Omulu se nasce pecatosu; nici ca crestinu nu nasce in lume, cu atátu mai puçinu ca preotu. Debilitátele cele multe, cari se lipescu de nepotii lui Adamu, remanu in sa si dupa spelarea cu ap'a mantuintiei sufletesci, asiediata prin noulu Adamu. Acumu in sa are lucru si o maica trupésca, pana candu i-succede a educá si aduce la statulu moralitatei si religiositatei pre unu pruncu nutritu cu laptele seu: dara apoi maicei cei nobile si sante, besericeii ortodoxe catolice, in câte ostenele nu i va stá a cvalificá o mladitia nascuta in pecatu si a-o manuce spre cunoscinti'a adevérata a sublimei sale misiuni salvificatórie!

Un Auror'a viatiei omenesci antáiu o privimu in cas'a nascerei corporali, a carei dátine se prefacu in cinosur'a viatiei nóstre. Intogm'a si preotulu trebuie asia se fia gátitu in sa de a casa, din cas'a educatiunei clericali, ca se amble necurmatu pre calea aceea, a carei cunoscintie si exercitie continue se devina cinosura pentru fii sufletesci, se duca spiritele la ceriu. Spre acestu oficiu angrescu junele trebuie asia-dícundu se se lapte cu esinti'a pietatei besericesci; si óre pentru-ce? pentrucá e omu si omu va remané, chiaru si déca pre calea revelatiunei ar rescí si aceea, cà elu de preotu seau de episcopu e destinat de la Ddieu.

Omulu nu dupa poterea naturei sale fisice se impartasiesce cu Ddieu, cu spiritulu ddieescu, ci impartasírea acést'a e morala; ear vehiculele ei, credinti'a si amórea, poftescu deprindere continua. Ast'a deprindere propune mai multe medie, pre cari omulu de la sine si numai superficialu privindu-le nu le intielege, ci ele trebuescu invetiate, pentrucá cinev'a se véda si sentiésca folosulu lor. Voiu se dícú prin acestea, cà fórté multi ómeni, ba multi si dintre tenerii candidati la preotía, in sa nu sciu nici aceea, cà d. e. ce e mis'a de demanéti'a si inseratulu de dupa amédia-di? cumu trebuie s. liturgía a-o celebrá? si altele; dar apoi si mai puçini precep, cà ce feliu de fientia e se fia — meditatiunea? cutóteca meditatiunea predreptu se numesce Auror'a viatiei morali, plevitóri'a si proptéu'a gradinei cei de flori a virtutiloru crestine-preotiesci, ciurulu pofteloru animei candidatulu si lautórea seau curatitórea cugeteloru sale.

Dar candu se invetie candidatulu a meditá? Scimu, cà la acést'a nu e destulu tempu puçinu, nu pentrucá sa mediteze perfectu, càci acést'a si in etate mai inaintata cuanevoia se ajunge, ci pentrucá barem folosulu meditarii se lu precépa; dar apoi in sa indreptarea animei si

orientarea lui unde remane? Tenerulu, înainte de ce intra in institutul clericalu, traesce in anumitu cercu, alu carui modru de cugetatu si sentiri le aduce cu sine; acestea, déca se gasescu a fi stricatióse, trebuescu sterpitate din anim'a lui si in loculu loru sedite sentiri contrarie, purcediatórie din amóre càtra Isusu si càtra sufletele cele nemoritorie rescumparate prin dinsulu; ear spre orientarea animei tenerului càrti trebuescu date in man'a lui, de acelu feliu de càrti, din cari se invetie a iubi beserie'a, poftele seculari a si-le infrange, a sterni in sine dorinte pie, si a se intari spre o decisiva otarire si resolutiune poftita de ceresc'a sa chiamare. Tóte aceste pretindu tempu, nu de dóue ierni si o jumetate de véra (ca la cursulu „teologiei morale“), ci tempu de patru si mai multi ani, si intr'acesti'a neprecurmata deprindere in meditatiune asupr'a vocatiunei sublime de „preotu,“ care nume inaltu, dorere! puçini preoti suntu se lu intieléga si apretiuésca dupa cuvientia. Deací se trage apoi si despectulu statului sacerdotalu in cele mai multe casuri; pentrucà cumu se lu póta privi poporul pre acel'a de preotu, carele nu are nemicu deosebitu de poporu, ci dispare si elu in multúmea glóteloru, atâtu in respectulu scientiei, câtu si alu vestimenteloru si portarei sale, cumu si alu spiritului seu lumescu?

Ioanu Avilla, prea luminatulu si celebrulu conciu-natoru ispanesu, díce: „Atâtea si asia de enormi suntu obligatiunile unui preotu, câtu déca dintru acelea numai a trei'a parte o-ar implini preotulu, ca unu santu ar fi veneratu de toti.“ In recugetarea acestei sentintie sublime si adeverate, candu vedu pre multi preoti lucrandu incontr'a chiamarei sale, mi-vine in minte asemenarea, ce o fece s. Gregoriu c. m., graindu: „Cu se asémenu pe preotii cei rei, neculti, necvalificati, decâtu apeii cei de botezatu, carea pecatele botezatiloru le spéla si i impreunea cu fientiele cele ceresci, eara ea cade dupa aceea in vasu necuratu si nespelatu?“ Acestea fiacare are a le rumegá si in spiritulu seu adese a le întórce si reintórce; fiendca neglegerea acést'a e caus'a, de multi preoti suntu chiamati, dara puçini alesi, va-se-díca multi suntu preoti numai cu numele, puçini suntu preoti cu fapt'a.

Resumezu dara, cumca causele cele de tanguitu, dreptu cari esista atáti'a preoti debili, suntu: 1) defectulu legitimei vocatiuni seau chiamari; 2) lenea intru exercitiunile spirituali seau chiaru delaturarea si parasirea loru totala; 3) otiositatea, incontr'a dísei lui Tom'a de Kempis (de imit. Christi l. 1. c. 19. n. 4.): „Necidecátu se nu fii otiosu seau fàra cuprindere, ci seau cetindu, seau scriendu, seau rogandu-te, seau meditandu, seau altu cev'a folositoriu pentru binele comunu lucrandu.“ Ci, oh dorere! tóte acestea frumóse si pie indrumatiuni prin càti preoti nu se dau uitarei, petrecundu in nelucrare prin birturi si prin alte locuri necompatibile cu demnitatea preotiésca! . . .

Deci déca dorimu a avé preoti amesuratu lipseloru patriei si ale natiunei nóstre, si déca oftámu sinceru alinarea mai grabnica a necasuriloru comuni si propasirea ginteii nóstre pre calea culturei: se ne indreptámu atentiunea si grigi'a cea mai neadormita asupr'a educarei candidatiloru de preotia, ca acést'a de aci incolo se nu se mai intemple decâtu numai in mesur'a deplina a cerintieloru seclului presinte. Pentru acea se ne rogámu lui Ddieu si se confaptuimu, ca se ni se inmultiesca seminariele clericali, fàra cari dícesele nóstre gr. c. si gr. res. nu potu stá si fi respectate, in cari seminarie se se crésca preoti bine cvalificati, plini de spiritulu credin-

tiei, cari asia se scia indreptá pre pastoriti si la fericirea temporale, precumu animele cele obosite de valurile lumesci la fericirea eterna. Noi numai dorulu nostru sinceru ni-lu descoperirámu, cuprindendu ide'a nóstra in litere; infientiarea acestor'a nu e lucrulu nostru. Adeveratu cà dícesele romane uneori au avutu si au lipsa intetítória de preoti, dar au lipsa de cei cvalificati si perfecti, eara nu de acei'a, despre cari díce Isai'a prof.: „Multiplicasti gentem, non magnificasti laetitiam.“ — Patru ani dícu candidatii cà e multu. Eu inca in opiniunea mea junila asia díceám; dar acumu dícu, cà nici acei patru ani la unii clerici nu suntu de ajunsu, ca cu ocasiunea chirotonirei se se póta respunde conscientiosu la respicatele cuvente archiereesci „vrednicu este!“ Nu-i multu acelu tempu scurtu, in carele sementia zace sub pamentu, pentrucà astfelu se inradecinéza mai bine. — Cu unu cuventu, spre desvoltarea si perfectiunarea teneriloru chiamati la statulu clericalu véculu nostru poftesce institute inmultite si bine organizate, abrogarea cursuriloru diumetatite seau a „popandosieloru,“ grigia deosebita si incordarea toturoru poteriloru si midlólceloru, spre a formá din candidati in intielesulu celu mai sublimu preoti „dupa anim'a Domnului.“ (I. Carte a imp. 13, 14.)

(La articulu acest'a alaturatu cu celu precedinte ne luámu voia a face astadata numai urmatóriele observári scurte:

Nu se póte negá, cumca cerinti'a prima si principala de la unu institutu clericalu e, ca fiitorii preoti se i crésca in adeveratu spiritu eclesiasticu. Dara noi in giurstarile de adi indresnimu a mai cere de la prea luminatii nostri archipastori cutotadinsulu, ca se se pórtte pretotindeni o grigia mai mare si de intielépt'a desvoltare si intarire a sentiului natiunalu in candidatii nostri de preotia. Asia face asta-di lumea intrega, sciendu, cà acelu sentiu incórda nespusu lucrativitatea si potentiéza poterile individuali pre oricare terenu alu activitatei spiritului omenescu. Ce vomu díce d.e. despre seminariulu r. eat. din Oradea-mare, in carele maioritatiei clericiloru romani gr. c. nu li se concede a tiené mai multu de dóue foi lunarie romanesci, precandu clericii magiari au „scóla liter. magiara“ si pórtta gazete magiare politice si nepolitice oricâte vreu? — Afara de acést'a mai repetímu dorulu nostru respicatu si de altadata, ca la seminariele rom., in locu de a oblegá pre toti clericii la cutare limba seau limbe orientali, pre cari oei mai multi le invétia „ad felicem oblivionem,“ se se propuna in totu loculu *economia rurala* cumu si *elementele medicinei*, pentrucà preotulu satescu, macaru in prim'a necesitate si panacandu se póte consultá mediculu din departare, se scia dá unu svatu bunu mai alesu in morburi grele si repentine. Aocestu obieptu din urma e introdusu in seminariele r. c. deprin Germani'a si in celu din Pesteá in anulu IV. Apoi ambele nu deróga nici caracterului scientificu alu unei facultati teologice. —

Red. „S. r.“)

Samuele Aureliu Cadariu,
preotu gr. c. in Cosnitiu - Ipu.

Psalmu 141.

Viersulu meu la tine, Dóme!
Intr' adinsu l'am inaltiatu
Si 'n necasulu, ce m'apésa,
Càtra tine m'am rogatu.

Superarea, ce cuprinde
Sufletulu meu amoftitu,
N'o voiu spune decâtu tie,
Care scii, câte-am patitu.

In cararea mea, pre care
Am amblatu deatâteori,
Mi-au pusu cursa inimicii, —
Ah! ce gróza, ce fiori:

Càci nu-i sufletu, se me véda,
Se me scóta de la reu;
Càci nu-i nime, ca se-mi créda
Ran'a sufletului meu.

Tu esti, Dómne-alu meu parinte,
Partea-mi, in care sperediu;
Deci strigarea mea fierbinte
L'alu teu tronu o 'naintediu:

Mantuesce-me 'ndurate
De-ai miei inimici tirani,
Carii-su multi, puternici fórte,
Si in rele veterani.

Vino si me mantuesce
Din prinsórea ast'a grea,
Ca in veci se te marésca
Viersulu si cantarea mea.

Eaca cei buni cumu astépta
Si cei drepti necontenitu,
Ca se véda-a mea respłata,
Se me véda mantuitu.

Petru Bránu,
protopopu romanu gr. c.

Ratiociniu

despre perceptiunile si erogatiunile facute spre scopulu
edificării nóuei case parochiale gr. c. din Sabiiu in de-
cursulu anului 1866.

<i>Isvóre de venitu.</i>	fl.	cr.
1 Casea basericei gr. cat. din Sabiiu	414	74
2 Colecte si oferte din tractulu protopo- pescu alu Sabiiului si din archidie- ces'a Albei, d. Ghierl'a si Lugosiu	318	60
3 Contribuiri de la poporeni gr. cat. din Sabiiu	136	—
4 Impromutári pre contulu basericei	1700	—
5 Ajutoriu din casea scólei popul. gr. c. din Sabiiu	60	—
6 Venderea a loru 3 ^o si 1/2 de piétra remasa	49	—

Sum'a 2678 fl. 34 cr.

Titlurile speciali de perceptiuni si contributorii
marinimosi se potu vedé in „Sionulu rom.“ nru. 15
pag. 180 din a. tr. 1866, in legatura cu nru. 13 pag.
154 din a. a., si nru. 13 din a. c. 1867. — Afara de ace-
lea se mai adaugu urmatóriele titluri de perceptiuni:

S'a impromutatu de la parochulu si protopo- pulu gr. c. alu Sabiiului Ioanu V. Rusu pre- langu 5% sum'a de	fl.	cr.
Au incursu de la parochulu gr. c. alu Visoc- nei I. Popu	5	—
De la beseric'a gr. c. din Visocn'a	2	—
De la esc. sa d. presiedinte alu tribunalului supremu Basiliu Ladislau de Popu	30	—
De la rdsim. d. protopopu alu Bistrei Simeone Balint ca ofertu	10	—

Ca colecta din archidieces'a Albei-Iulie, tra- mésa prelangu scrisórea consistoriale din 28 Iuliu nru. 1017 1866, s'a incasatu	24	70
De la parochulu gr. cat. din Bort'a Paulu Popescu	2	—
Pentru 3 1/2 orgie cubici de piétra remasa de la nóu'a casa parochiale, vendute la cetate cu cate 14 fl. o orgia, s'a capetatu	49	—
De la Iacobu Docea, poporanu gr. cat.	1	—
De la Nicolae Iosí, poporanu gr. c.	1	—
De la d. ingineriu primariu la directiunea edila din Sabiiu de Ienei	5	—
De la Elia Rákoczi, poporanu gr. cat.	—	50
De la Iosifu Nagy, poporanu gr. c.	—	50
Din fondulu scólei gr. c. alu Sabiiului s'a datu ca ajutoriu la suportarea speselor la nóu'a casa parochiale	60	—
In 31 Dec. 1866 se trece intre perceptiunile destinate pentru edificarea nóuei case pa- rochiali restulu activu, remasu dupa subtra- gerea erogatelor pentru trebuintiele cu- rente si neincungiuabile ale basericei, in suma de	414	74
Càtra acestea in decursulu edificării nóuei case parochiali pentru suportarea spese- loru necesarie s'a mai impromutatu, pre- cumu se vede din protocólele ratiuniloru basericesci cu alu casei parochiale combinate, prelangu 5% de la par. si protop. Ioanu V. Rusu sum'a de	700	—
Din publicarile speciali in nrii. atinsi ai „Sio- nulu r.“ si din cele de aici ese sum'a totu- roru perceptiuniloru de	2678 fl.	34 cr.

(erogatele voru urmá.)

Corespondintie.

Din dieces'a Ghierlei, 5 Iuliu 1867.

Clarissime Domnule! Me sentiu indreptatitu — dupa cain-
tiele mai multoru preoti, invetiatori si antisti comunali depre la
noi si din pregiuru, pre unde numai avui ocaziune a conveni cu
respectivii — a pasí in publicu cu descoperirea unui defectu de
tóte dílele pre la noi, ba dóra la intrég'a romanime, carele ne
causéza cea mai principala piedeca, de nu inaintámu in cultur'a
poporului. Estu defectu, ast'a mare piedeca a prosperarei nóstre,
e lips'a cartiloru scolastice poporali. Pruncii cu puçina esceptiune
aru amblá regulatu la scóla; din lips'a càrtiloru in sa ei nu tragu,
nu potu se traga asia de tare la scóla, si unii parinti inca nu i
lasa a mierge la scóla numai din acea unica cauza, càci dícu, cà
cumu voru invetiá, déca n'au càrti?

Scimu cu totii, cà la Ghierl'a avemu acumu tipografiá. Càtu
de bine ar fí, ca tipografi'a ast'a se se ingrigésca inainte de tóte
de càrti scolastice pentru scólele de la sate! Poporulu mai bucu-
rosu ar primí si cumpará càrti de la episcopía, fàra neci o temere
si grigia ca aceea, de carea amu potutu esperiá in tempulu nu
demultu trecutu la poporulu nostru, candu elu trebuia se pri-
mésca órece de la straini. Astfeliu poporulu s'ar tredí si luminá
mai cu efectu si s'ar indemná mai cu mare resultatu spre bine;
ear invetiatoriloru li s'ar mai usiorá sarcin'a, pre cari a-i usiorá
in asta privintia ne este detoría patriotica; scopulu doritu, cul-
tur'a poporului, l'amu vedé mai rápede realizatu; ba credu cà si
tipografi'a diecesana din intreprinderea tiparirii càrtiloru scola-
lastice mai multu folosu ar trage, decátu ori din ce altu lucru si
alta intreprindere.

Nu ne indoimu, că maritul ordinariatu d'ecesanu va fi si cernendu acést'a afacere spre a satisface lipsei urgente; dara acést'a satisfacere va se fia póte numai mai tardú, noi in sa dorimu, ca ast'a se se intemple câtu de curendu, spre ce ne si luàm iertare a-i provocá atentiunea seriósá in interesulu binelui publicu si a natiunei si besericei nóstre romane; seau déca nu aru vré se tipáreca deocamdata cãrti nóue, se binevoéca pana una alta a dá indrumare, că ce cãrti se se foloséca pre la sate in scóle? si de unde s'aru poté acele mai usioru procurá?*) — Ori intr'un'a ori intr'alt'a privintia asteptãmu deslucire; căci a nu grigi acumu de noi in orice respectu, dar mai alesu in acést'a, e periculosu si va avé adi mane urmãri fórte daunóse pentru viat'a natiunala!

Unu fiu alu diecesei.

Oradea-mare, 29 Iuniu 1867.

„Clarorum virorum facta moresque posteris tradere antiquitus usitatum fuit, et virtutes iisdem temporibus optime aestimantur, quibus facillime gignuntur.“ Tacit. lib. I. Agricol. c. 1.

Faptele si moravurile barbatiloru vestiti erá dátina de demultu ale tradá posteritãtei, díce strabunulu Tacitu, si mai de parte, că virtutile atunci au mai mare pretiu, candu esu la lumina seau se nascu. Faptele maretie in modruri diferite si-afra recunoscinti'a. Asia suntu unii, in a caroru mani e sórtea mai multoru popóre si de la a caroru placu aterna fericirea seau nefericirea pamentéca a neamuriloru; suntu altii, cari pe campulu lui Marte si-castiga bravure si suntu inlaureati cu ghirlande de triumfu, impletite din virtuti eroice culesse din campulu bataliei; suntu inca altii, cari prin scientia mai inalta si-lasa nemorirea numelui la posteritate; suntu in sa si de acei'a, caroru desí nu li se estinde poterea peste tiere si popóre, neci se deprindu deosebitu cu atare scientia, totusi ei afla in sfer'a sa santa si destulu de ampla o aptivitate nobila si si-au propusu unu scopu santu si gloriosu, adeca marirea lui Ddieu si fericitarea natiunei sale, încãtu cu dreptulu merita recunoscinti'a si onórea filorú natiunei consangene. Unu asemenea insu prin faptele sale maretie pe sute de ani, ba pe veciã si-intiparesce numele gloriosu in animele multiamitórie ale stranepotiloru sei.

Cu unu asemenea barbatu se póte mundrí, si intru adeveru e si mundra, natiunea romana in persón'a reverendisimului d. *Ioane Popu*, canonicu, abate, rectoru seminariului domesticu si directoru preparandiei rom. din Oradea-mare, carele dí si nópte se lupta si ingrigesce pentru crescerea si prosperarea tenerimei nóstre de buna sperare in s. religiune, in scientia si cultura, dupa esemplulu altoru natiuni colocuitórie; pentru ce deveni unu adevratu atletu alu santei nóstre baserece, unu Mecenate alu natiunei nóstre, ale cui merite in ast'a privintia suntu cunoscute asia-dicundu in lumea lata, ear sacrificiele aduse pe altariulu natiunei i-au castigatu renume si locu in anim'a fiecarui Romanu binesentitriu. E frumosu lucru a mostení nume mare de la stramosi, dar cu multu e mai frumosu prin fapte nobile si maretie a se face demnu de acestu nume mare! —

Cu aceste cugetãmu a face unu lucru placutu onoratului publicu romanu, ce se intereséca de binefacatorii natiunei, candu voimu a aduce si noi barem numai o floricea din cele multe, culesse depre campulu vastu alu aptivitãtei neobosite a acestui bar-

batu, si a o impletí in cunun'a splendida de merite, ce-i impregiura fruntea nobila. Acést'a cu atãtu mai tare, pentrucã si consienti'a ne sioptesce, se nu fimu nemultiamitori cãtra acel'a, carele din tóte poterile se silesce, ca celu mai bunu si mai zelosu parinte, a ne castigá si nóue, celoru ce ne preparãmu a fi órecandu lucratori buni si demni in vini'a Domnului, tóte mediele de lipsa spre ajungerea acestui scopu santu, precumu si spre cunóscerea deplina a dulcei nóstre limbe materne; ca asia sbendu, inca fiendu pe acestu terenu, suculu invetiaturei ddieesci, se fimu apti órecandu a implini sant'a si sublim'a nóstra diregatoriã („officium angelicis humeris formidandum“) si se scimu apoi torná balsamu vindecatoriu pe ranele sufletelorú nóue incredintãnde; ear dealtaparte cunoscundu-ne inca acumu bine limb'a si literatur'a dulcei nóstre mame, se scimu semená simburele iubirei de natiune in animele fragede ale surceliloru teneri, ce sub noi ca sub gradinari sufletesci voru fi resedindi, si prelanga grigirea nóstra agera voru cresce in arbori fruptuitori de fapte bune spre marirea lui Ddieu si in florirea natiunei.

Drept'aceea noi teologii romani de aici, inainte de ce ne amu despartí intre fericitari salutãtorie unulu de altulu si — unii pentru totdeun'a, altii numai pe unu tempu — de palestr'a Muse-loru sante, spre a ne mai intórce pe la vetrele parintiesci, ne tienemu de santa detorintia a solví pentru trecutu tributulu de recunoscintia si multiamita cãtra acestu energiosu parinte, pentru atãtea binefaceri, cu cari pana acumu, ear maicuséma in anii din urma ne ingramadi. Asia intre altele mai multe ne procurã vestimentele de lipsa la cei mai multi, estempu la toti ne cumparã carti de rogatiuni (Acatistieriulu si Orologiulu-celu-mare), afara de aceste ne prenumerã la organulu pentru educatori si barbati de scóla „Magazinulu pedagogicu,“ fãra ca se fimu sciutu noi cev'a despre aceea, pana mai tardú de la altii. Mai voiã marinimosulu nostru binefacatoriu a ne procurá si alte foi romane; in sa — dupa unu casu de destulu de trista aducere aminte, escatu pentru unu articlu in sine necondemnabilu, datu de teologi in „Concordi'a“ — superioritatea nóstra inca pana acumu numai „Sionulu r.“ si „Magazinulu pedagogicu“ ni le-a iertatu a le portá; dara avemu sperantia de acum'a si la altele.

Aceste voirãmu a le aduce la cunoscintia publica in semnu de multiamita si adunca iubire, desí abia adumbrindu unulu din cele multe merite ale acestui binefacatoriu alu natiunei. Poterile nu ne iérta a dá o desoriere mai detaiata in in acést'a privintia de mare importantia, si credemu, că nici e de lipsa se facemu noi acea, ce e lucru constatatu de altii mai esperti. Totusi de voiesci, On. Cetitoriu, a cunóscce mai bine pre acestu Mecenate alu natiunei, de vrei a cunóscce mai chiaru viat'a si faptele lui, cérca numerulu 16 din 28 Aprile a. c. alu „Familiei.“ Unu asemenea barbatu, in zestratu cu unu spiretu cultu, cu o anima nobila, binefacutória, si cu unu caractru adamantinu, merita cu dreptulu onórea si respectulu toturorú, caroru le zace la anima sórtea natiunei lorú.

Teologii romani.

Orestia, 29 Iuniu n. 1867.

Dominec'a din 16 Maiu a. e. fú pentru Orestieni o dí dintre cele mai placute, o dí de carea totdeun'a cu bucuria si-voru aduce aminte. Insa caus'a de bucuria nu o au numai singuru Orestianii, ci totu tienutulu acest'a, ba potu afirmá, că totu Romanulu binesentitriu, carui i zace la anima binele comunu si cu deosebire inaintarea natiunei sale. Căci ce mediulocu mai bunu, mai recomandabilu spre a ajunge la cultura, carea singura e limanulu mantuintiei din pericolulu, ce ne amenintia, este decãtu scól'a? Numai scól'a ne póte radicá la gradulu acel'a, care ne compete intre civii tierii; numai prin scola vomu ajunge la starea cea ferice, unde nu vomu mai avé lipsa de a ne plange sortea cea trista, vediundu-ne cu ochii cele mai drepte pretinsiuni calcate in petiore.

*) In a. t. amu publicatu sub rubric'a „Literatura“ mai multe cãrti scol. elem., aprobate de Comisiunea scolastica metropolitana gr.c. Asia „Istori'a Ardélului“ de d. prof. I. M. Moldovanu, „Fisic'a poporala“ de d. prof. A. Micu, scl. Afara de acestea „Istori'a Transilvaniei“ de d. protop. I. V. Rusu. Catechismuri si alte cãrti religióse aveti prelucrate de prea activulu reverendisimu d. prepositu Mac. Popu. Abecedariulu domnului prof. preparand. din Nasendu Basiliu Petri inca nu usioru va fi intrecutu de altulu. Pretiurile toturorú acestor'a sunt moderate. Folositi-ve dar cu ele pana una alta. Red.

Ans'a la serbarea dilei acestei'a dede santirea scolei si totodata maiialulu condusu de docintele d. Nicolau Barsanu. Inca de demanetia se adunara tenerimea scolara si cu stéguri natiunale, infrumsetiate cu cununi de flori, se duse la beserica, unde se tienù cultulu divin. — Dupa finirea santei liturgii tenerimea scolare formà unu spaliru pana la edificiulu scolaru, caroru le urmara prea o. d. protopopu N. Popovicu si preotulu orasiului G. Popovicu, imbracati in cele mai pompose odasidii besericesci, cu totu poporulu, care fù la beserica, unde citira din genunchi rogatiunile indatinete. Dupa aceea tienù docintele d. Nicolau Barsanu o cuventare forte protivita solemnitatii de adi si dupa aceea urmà stropirea cu apa santita, precandu scolarii esecutara cele mai acomodate cantece. — Cãm pre $\frac{1}{2}$ se adunara denou baiatii si baiatele, cu stindarde natiunale si cu music'a in frunte, urmati de partea cea mai mare a parintiloru, si puresera prin orasiu pe drumulu celu mare la locul destinatu pentru petrecere. Cm pre la 3 ore se adunara toti civii romani din Orestia la locul de petrecere in padurea „Vale,” unde se esecutara mai multe jocuri, si-si petrecura cu totii in cea mai buna armonia.

Nu potu a nu aminti aicea, cà la acèsta solemnitare contribuira fôrte multu d. protopopu cu famili'a intréga, d. dr. Tincu cu domn'a sa, d. preotu Eli cu dómna, dinpreuna cu d. Mihuc cu fi'a sa domnisor'a Neti, ambii din Vinerea, spectabili domni secretari magistratuali Michaele Dobo de Rusc'a impreuna cu spectabil'a sa domna Leontin'a Popovicu casat. Dobo, desf' impregiuratu de o jale mare, pierdiendu prin morte pre uniculu fiu Iuliu, nu lasara ocaziunea serbatorei scolare a nu o onorá cu personele loru, ce cautáu cu ochii cruntati in lacrimi, cumu si-petrecu parintii cu inocintii loru fii si fice, domnulu Nicolau Barbu cu dómna, si rever. domnu Ioanu Valeanu administ. protopopescu cu dómna, 3 locutieninti rom. de la Dev'a si alti onoratori, încátu potemu afirmá, cà serbatorei acèstei natiunale, favorite si de tempu, nu i a lipsitu nemica. Nu lipsira nici toastele pentrusanetatea contribuitoriloru le edificarea scolei. Apropiandu-se tempulu de a mierge a casa, docintele Barsanu adunà baiatii, si in ordinea cea mai buna plecara cu totii càtra casa. Apropiandu-se de orasiu, se aprinsera facelele, si se facù unu conductu formalu. Trecundu prin piatuu, vedemu deodata cà conductulu se opresce inaintea casei rev. d. protopopu Nicolau Popovicu in semnu de recunoscintia pentru spriginirea cea intielépta la redicarea scolei, docintele i tienù o cuventare forte protivita, ear dom. protopopu respunse cu vocea sea cea mangaia-toria astfelu, încátu „se traéscu” nu mai vreáu a incetá. Deaici puresera la edificiulu scolaru, unde tienù docintele o alta vorbire etc., si in urma mersera cu conductulu la curatorulu Popu, carui inca se adusera cele mai vii multiamite pentru contribuirile cele multe la edificarea scolei. Dupa aceea se dusera in linisce fiascecare pre la ale sale.

Unu natiunalistu.

Amvonulu.

Despre abusulu cu limb'a,

(predica pe dominec'a a siesea dupa rosalie.)

„Si eata órecarii din carturari diceáu intru sine: Acest'a hulesce!”
Mat. 9, 3.

Din cuprinsulu invetiaturei de asta-di se va poté convinge fiacine, cà nici o parte, nici unu medulariu alu trupului omenescu nu e asia plecatu spre a casiuná stricatiune, ca togm'a limb'a, si cumca mai multi dintre ómeni si-agonisescu sie-si rusine si ocaru prin lunecarea limbei, decátu a petióreloru. Drept' aceea adi voiu cuventá despre abusurile, ce se facu cu limb'a, punendu-ve inainte greutatea peccatului acestui'a. Fiti cu buna ascultare! —

I. m. ! In cartea Esempleloru (pildeloru) asia se citesce: „Mórte si viatia zace in poterea limbei.” Cumu se poté acést'a, deórace limb'a e o parte atátu de mica si neinsemnata a trupului? Numai asia, cà Ddieu prelanga tóta micimea ei i-a incredintiatu lucruri mari; a voitu adeca, ca limb'a se fia talmacitoriulu sentiementeloru animei, a totororu cugeteloru si vointieloru sufletului; ce ca se póta indepliní, i-a deslegatu legaturele si i-a datu potere spre graire, ca ceea ce sente anim'a, sufletulu cugeta si voiesce, si cu altii se impartasiésca, si se nu fia numai singuru pentru sine, ci si altor'a se folosésca, si printr'ins'a se fia omenimea intrunita, decátu care in natur'a omenésca mai mare daru nu poté se fia. Afara de ast'a, ca limb'a se aiba potere impunatória, i-a datu Ddieu frumsétia si gratiositate, prin carea cu delicatulu seu tonu farmeca sentiulu omenescu; i-a datu variatiune, prin carea poté se graiésca acumu cu o simplitate afabila, de secera placere; acumu cu elocintia, rapindu-i pre toti in mirare; acumu cu o intieleptiune inalta, potendu fi conducatoriulu si indreptatoriulu altor'a, in ce tipu adeca anim'a e nobilitata si sufletulu perfectiunatu; càci limb'a graiesce, dupacumu i dictédia sentiulu animei si inspiratiunea sufletului. — Deci déca anim'a e nobilitata si sufletulu perfectiunatu, numai bine si intieleptiesce poté se graiésca, dupacumu adeca aduce cu sine voi'a lui Ddieu si moral'a a celeiasi misiune; graiesce cu simplitate, ca se fia intielésa; graiesce cu elocintia, ca pre omu se-lu vedésca intru nobilitatea sa; graiesce cu intieleptiune inalta, ca pre omu se-lu póta conduce la cunoscintia de Ddieu si la funtan'a virtutii, din carea i isvoresce fericirea, si ca se-i póta aretá, cà afara de Ddieu nu este viatia si cumca singuru virtutile potu se fericésca. Limb'a, carea graiesce astfelu, cuadeveratu are in sine potere de viatia. — Dincontr'a déca anim'a e corupta, sufletulu negritu si asupritu de pasiuni: si limb'a numai reu si spre stricatiune poté se graiésca; de exemplu poté minti, cleveti, batjocuri, insielá s. a., si astfelu poté se aduca mórte si asupr'a celui mai de omenfa omu.

„Omulu celu bunu, dice ev. Luc'a., din visteri'a animei sale scóte cele bune, eara celu reu rele; càci din prisosinti'a animei graiesce gur'a.” Asiadara omulu bunu cu orice ocaziune si in orice impregiurari graiesce bine despre deaprópele seu, si nu tiese intre vorbirile sale asia cev'a, prin ce ar vatemá onórea altor'a si pre sine s'ar inaltia. De este invetiatu si intieleptu si societatea, in carea se afla, e culta, graiesce de lucruri scientifiche si de acele, ce pre omulu cultu mai deaprópe lu interesédia, lu delectédia si inca i aducu folosu sufletescu; graiesce in limba blanda si neteda, carea inaltia animele; graiesce cu seriositate, ca se i-se respectedie auctoritatea; graiesce cu sinceritate, ca se nu dee ansa la cea mai mica suspitiune, cásicum altfelu ar senti intru anim'a sa. Earu déca se mesteca intre poporulu mai necultu si neinvetiatu, se acomoda dupa limb'a si dátinele aceluasi; graiesce asia, ca fiacine se-lu intieléga, se póta de la dinsulu invetiá si din cuventele lui se póta suge potere de viatia; nu se falesce cu scientia sa, ci graiesce in limb'a simplitatii, carea se póta strabate la anim'a poporului, desteptandu-i debil'a minte. — Dincontra omulu necultu si necioplitu nu iea in consideratiune nici tempulu, nici locul, nici persónele, nici vorbele; furiositatea lu impinge, de cu limb'asa cea ghimpósa vatemala, si ca sabi'a cea cu dóue taiusiuri taia si imparte mórte si celui mai cuviosu omu.

Drept'aceea in ce forma este omulu la anima si la sufletu, se pôte cunósce depre limba si vórba. Este tempu, candu nemic'a, este tempu, candu cev'a, in sa nicicandu nu e tempu, ca omulu tóte se le póta graí. — Deci omulu intiepletu numai atunci graiesce, candu cere lips'a, si in tempu neoportunu nu si-ostentédia intiepletiunea. Insa flecaritoriulu, mai inainte de a rumegá, ce va se graiesca, tóte le vérsa, limb'a i previne mintea. — Acést'a gresiéla domnesce mai alesu intre muieri; la ele sentíri-le-su mai puternice, graiescu cu nesocotintia demulteori, si de au datu de aseminea amice (pretine,) vorbele nu mai au capetu. In domineci si serbatori se aduna femeile impreuna câte dóue seau trei, se incepe discursulu, mai antáiu firesce despre lucrurile casnice si alte relatiuni, cari pre dinsele si spre ai loru mai deaprópe i interesédia, apoi trecu la casele si relatiunile altor'a. Aici apoi li-se deschide celu mai largu campu pentru clevete, si-desléga limbele, si abia remane casa seau membru de familia, care se nu cada sub ascutítulu limbei loru. Vorbesce fiacare ceea ce a vediutu si audítu, si totu ce scie; ba inca sioptescu si de lucruri ascunse, ca asia un'a pre alt'a se se faca mai curiósa si la firulu vorbirei se fia cu mai mare atentiune; si fiendca ele nu sciu tacé, secretulu numaidecátu va fí secretu de toti sciutu. Asia e acést'a apoi adeseori nu numai intre femei, ci si intre barbati, unde limb'a nu are frenu si uita de chiamarea sa.

S. Paulu ap. asia díce: „*Fia graiurile vóstre tot-déun'a casí cu sare preperate; drept'aceea mai inainte bine se socotíti, cumu trebue fiacarui se respundeti;*“ va-se-díca graiti intiepletiesce, luandu in socotintia impregiurárele tempului, locului, si persónele, si numai aceea se díceti, ce e frumosu si folositoriu. Ce, si candu, si cumu trebue omulu se faca si se vorbésca, este o mare taina a intiepletiunei, despre ce nu se potu dá regule. — Este o dícala betrana, fiacine o scie, in sa puçini o urmédia: „Mintea se previna limb'a si faptele.“ — Intiepletu Senec'a asia díce: „Cu altii vorbesce fórte puçinu, eara cu tine insu-ti câtu de multu; adeca incungiura flecarí'a, graiesce prescurtu, candu trebue, si gata cu istetíme, déca aduce astfeliu cu sine lips'a; càci flecarí'a fórte usioru ti-va seduce limb'a, si amicii cei vicleni cudegrabu voru scóte cev'a necuviosu din gur'a ta, prin ce atátu altor'a vatemare sufletésca, câtu si tîe insu-ti rusíne vei agonisí.“

Asiadara, i. m., padíti-ve limbele vóstre de alunecare; indreptandu-le pre calea dreptatii; càci de nu le veti infrená, voru trece peste marginile cuvientiei si voru casioná dauna in omení'a deaprópelui, intogm'a ca riulu, ce inlându-se ese din alví'a sa, si strica, pustíesce totu, ce i stà inainte. „*Celu ce nu gresiesce in vorb'a sa, díce s. Iacubu, este barbatu deseversítu, carele si-tiene in frenu totu trupulu.*“ Eata in gur'a calului punemu freu, ca se se supuna, si cu acel'a lu indreptámu in tóte pàrtile. Naile cele mai mari intre orísíce valuri cumplite cu puçina indreptare intr'acolo le mana conducatoriulu, unde voiesce. Aseminea si limb'a e unu membru fórte mititelu, in sa indrépta lucruri mari. Au nu cu o singura schinteia de focu poti aprinde o padure intréga? Apoi limb'a e aseminea focului, si este isvorulu a multoru rele. Limb'a are o astfeliu de cvalitate intre medulárele nóstre, cà póte se spurce totu trupulu, si déca se atítia de foculu iadului, totu cursulu viatiei nóstre lu incinge cu flácará.

Eata, i. m., câtu de periculósa (primesídiósa) póte se fia limb'a, déca nu se infrena, déca nu e condusa de

mintea sanatósa, ci se lasa ea de sine! Revoltédia cele mai pacínice anime omenesci, e in stare a atítia, a injurá, a clevetí, a batjoeurí, si póte se impla cu infiorare tóta viatí'a. — Dreptce, i. m., se ne guvernámu limbele si asia se vorbimu cu ómenii, cásícumu insu-si Ddieu ar audí, si cu Ddieu, cásícumu ne-arú audí ómenii; adeca se luámu aminte, ca din limb'a nóstra se nu graiesca demonulu fatiaríei, alu mintiunei, alu pismeí, si alu scandalului, càci Ddieu nu asculta numai de limb'a curata, sincera si drépta, eara limb'a necurata si vicléna o uresce. Asísíderea de vorbimu cu Ddieu, se ne retragemu in singuratatea animei nóstre si asia se ne indreptámu rug'a, ca fericirea, marirea si mantuirea sufletésca se nu fia singuru a nóstra, ci si a deaprópelui nostru, càci intru Christosu toti suntemu frati; apoi Ddieu numai o astfeliu de vorba póte se o asculte, si si deaprópele nostru numai la astfeliu de vórba se póte inaltia.

Bunulu si cuviosulu crestinu totdéun'a urmaresce cu luare aminte pre ómeni si grigesce, ca cu limb'a sa — precumu albin'a cu acutiulu seu — se nu vatemare pre cinev'a, sciendu prea bine, cà precumu albin'a, de si-implanta acutiulu in cev'a trupu, trebue se piéra: astfeliu si omulu celu reu la limba in urma se omóra pre sine. Dreptce, incátu póte, incungiura societátile si ospetiele, unde adeseori póte se convina cu feliu de feliu de ómeni, inca si atari, carii deslegandu-si legaturile limbei, acú se desmiérda, acú se falescu, clevetescu injura, se lingusiescu, si prin astutía intentiunédia a prinde pre altii in cursa. Drept'aceea ca intiepletu si cercuspectu crestinu are grigia, ca ómenii díavolului ispiti-toriu se nu scótia cev'a necuviosu depre limb'a lui, sciendu, cà gur'a dulce adese aduce stricatiune, si cà dupa s. Paulu „*vorbele cele aforisite strica virtutíle cele bune;*“ deci cu istetíme se retrage, si numai cu de acei'a stà in vorba, depre a caroru budie resuna cuventulu adevéruí, carii nici pre sine nu se inaltia, nici pre altii nu dejosescu, ci graiescu cu intiepletiune drépta, din carea straluce curatiuni'a animei loru, si pentru ce suntu demni de adevératulu nume alu crestínului intiepletu.

Nici nu póte se fia unulu ca acel'a omu bunu si dreptu la anima, carele graiesce reu de altii, clevetesce si pre celu mai de omenía omu, si carele ca Iud'a celu vendiatoriu, ca se póta castigá gratí'a celoru mai mari, e gat'a a aruncá pete de pecate si asupr'a celui mai cuviosu; seau carele cu limba vicléna si astuta voiesce a insielá pre altii; carele pentru aperarea sa si a altor'a jura strimbu; carele caderea altor'a o ajuta cu limb'a sa reutatiósa. — Bine a dísu dara Solomonu: „*Pune padia gurei tale, si vorb'a ti-o cumpanesce.*“ — „Unii graiescu reu de mine, díce Senec'a, nu cà dóra asi fí demnu de acést'a, ci càci asia le e dátin'a. Graiescu reu de mine, cà de bine nu sciu graí. Nu dupa minte facu acést'a, ci din debilitate si din necultura. Unii cani latra, nu cà dóra din fire aru fí furiosi, ci numai din dátina. Graiescu, dícu, reu de mine; si óre cine? cei lasi si carii urescu lucrulu, si din asternuturile sale cele moi privescu cu comoditate la cei ce se ostenescu.“ Asia, numai cei lenesi, si pierde-véra suntu dispusi, ca pre celu mai de omenía omu inca se lu íee sub ascutítulu limbei loru si se-lu suspitiunedie; càci omulu iubituriu de lucru si in domineci si serbatori numai cu ómeni de omenía conversédia. Apoi de se si marturisesce pre sine cinev'a crestinu, in sa nu urmédia faptele lui Christosu, carele a fostu dreptu si sinceru, nici pre

departe nu e crestinu adevratu, ci omu viclenu si mintunosu. Din acést'a a judecatu Christosu si pre servulu viclenu, carele si-a deschisu spre mintiuna gur'a sa, dîcundu-i: „*Servu viclenu, din gur'a ta te voi judecá.*“

Este o dîcala betrana: „Pre omu din vórba, pre bou depre córne lu poti cunósce,“ eara pre omulu viclenu din gur'a dulce si din faptele-i contrarie, càci alt'a dîce si alt'a face. Apoi cine astfelu voiesce a insielá pre deaprópele seu, nu e adevratu crestinu, ci e feratatu cu „*diavohulu, carele din inceputu a fostu mintunosu, si in dreptate n'a statutu.*“

Pentru aceea, i. m., se ne infrenámu limbele, si acolo se graimu, unde atátu pentru noi câtu si pentru altii potemu se ajutámu din partea cea buna, si mai bine se tacemu, decâtu prin vórba nóstra se vatemámu pre cinev'a seau se-lu suspitiunámu, càci nu e mai sentítória rana, decâtu ceea ce provine din dejosítória clevetire. Deci cu intieptiune si la tempulu seu se vorbim, càci numai ásia vomu pliní chiamarea nóstra cea morala, ce se oftédia de la totu binesentitoriulu crestinu. Amin.

Vasilin Popu,
parochu gr. e. in Busiacu.

Literatura.

Anuntiu literariu.

Lumin'a credintei, carte de rogatiuni si cantari, se afla in a dóu'a editiune subtu tipariu. Domnii prenumeratori voru capetá exemplariile cerute câtu decurendu, prelanga depunerea pretiului la post'a ultima (Nachnahme). Ear carii n'au prenumeratu, o potu procurá de la subscrisulu editoriu. Pretiulu e urmatoriulu: costa carticéu'a nelegata 21 cr., ear legata 27 cr. Cartea se tiparesce pe papiru mai finu, decâtu a fostu editiunea antáia, si va fi mai inavutíta si in formatu mai proportiunátu; cuprinde rogatiunile de demanétia, rogatiuni si cantári la manecare, la liturgía si la inseratu, la marturisire si cuminecare, si altele ocazionali. Domnii vicearchidiaconi si parochi suntu rogati cu tóta onórea, ca se binevoiésca a procurá carticic'a acést'a pre sém'a poporeniloru sei din vistería besericeloru, pana ce besericele voru primí inderetu banii anticipati pentru poporeni. Speru, cà onoratulu publicu vá partiní carticic'a acést'a, precumu am fostu norocosu a esperiá partiníre la editiunea antáia. Procuratorii cartei se si-insemne numele, conumele, post'a ultima si comitatulu, ca se nu se intemple sminte in speditiune. — Post'a ultima N. Károly, in Portelecu.

Vasilin V. Vank,
parochulu de Portelecu.

Ochire prin lumea politica

(din 1—15 Iuliu.)

Cronica interna. Díet'a pestana se inchise. Activitatea siesiunei decurse nu lasá in urma-si, decâtu o desamegire amara, mai alesu in anemele locuitoriloru nemagiari. Poporatiunea Ungariei preste totu e nemultiamita, càci promisiunile multilaterali, ce i se fecera cu privire la usiorarea sarcineloru, le vede neimplinite; apoi natiunalitátile nemagiare au inca si mai puçina cauza de a saltá de bucuría.

Façia cu Croati'a, de alu carei comandante militarriu se denumí generalulu Gablenz, ministeriulu pestanu iea mesure aspre. Diurnalulu natiunalu croatu „Pozor“, ca in Ardélu „Gazet'a Trans“, capetá admonitiune, amenintiandu-se amintit'a fóia cu suspindere, ear corespundintii diuarieloru „Indépendance“ si „Journal de débats“ cu alungare din tíera, pentru principiile loru anti-uniuniste. Ba in acestu respectu, in butulu si batjocur'a principiiloru constitutiunali, nici chiaru amplotiati croati de la ramur'a justitiei nu-su scutiti de presiunea pestana. Manifestárele Croatiloru incontr'a uniunei se créta de Magiari pre revasiulu panslavismlui, ca ale Romaniloru ardeleni pre alu dacoromanismulu, care panslavismlu se aiba in presinte nu mai puçini de 200 emisari respanditi prin Croati'a.

Totu asemeni se géma si Galiti'a de agitatori rusesci, cari se dîce cà impartu si cruciulitie de metalu pintre poporu, încátu gubernatorulu c. Goluchowsky s'ar fi vediutu silitu a cere instructiuni respective de la cancelariulu br. Beust.

Senatulu imperialu din Cislaitani'a, pentru carea cav. Hye se denumí de ministru alu justitiei cu administrarea interim. si celui alu cultului si invetiamentului, primí legea pentru denumirea celoru 15 membri in delegatiunea micsta trans si cislaitana, si ásia puse capacu teoríei dualismulu, carele cumca cumu va reesí si in pracsá? asta e alta intrebare. Afara de ast'a se mai cuprinde inaltulu senatu cu elaborarea unui codice penalu nou, a unui edictu religiuariu, sel. Tendintia finala a cestui din urma ar fi se fia ciuntarea totala a inriuririi religiunei asupr'a drepturiloru civili si politice, seau cu alte cuvente unu statú fàra religiune. Noi ne tememu insa, cà acést'a nesuintia nu va se ne aduca multu seau nici unu bine; deórace, dupa parerea nóstra, togm'a obieptulu delaturandu, religiunea, constitue legatur'a cea mai potinte intre statú si societate.

Adunárele comitatense in Transilvani'a se convóca pre temeulu din 1861, incontr'a carui au fostu protestatu Romanii si preatunci. Ei se voru folosí fàra indoíela si de ocasiunea acést'a, spre a si-aperá in audiulu lumei drepturile loru natiunalu-politice santiunate si deaceea necontestabili si nealienabili, cumu si spre a deminti si a face de rusíne denou prin solidaritatea cea mai perfecta uneltirile viclene, ce tientíáu a i imparechiá. — Comitele sasescu C. Schmid se chiamá la Pest'a, unde pertractéza despre reformele si in favorulu municipieloru sasesci.

Cronica esterna. Premiarea celoru, ce s'au destinsu la espusetiunea universalá din Paris, se templá in 1. I. c. Imperatulu Napoleonu, insoçitu de Sultanulu turcescu, accentuá in vorbirea sa binecuventárele progresulu; mai departe cumca espusetiunea, desí si-are interese materialí de obieptu, in fapta insa manifesta cugetulu moralu de civilisatiune, de contielegere si infratíre intre popóre; si in fine cumca Francii in manía desvoltarei bunastarei materialí, totusi frigurile loru natiunali stau gat'a se tremure, indata ce e vorba de patria si de onórea natiunei.

Omorulu imperatulu Maccsimilianu implú tóta Europ'a si tóta lumea civilisata de dorere si indignatiune totodata, ceea ce poterile Europei o aréta deocamdata prin revocarea soliloru loru si rumperea a oríce relatiuni politice cu republic'a mecsicana. Suveranulu francesu in casu ce ar poté intreprinde o caletoría pana la Berolinu, unde lu poftescu tare, se va rapedi si la Vien'a spre a face o visita de condurere familiei imperatesci.

Negotiatiunile între Prusi'a și Dani'a în respectul executării art. V. din tratatul de Prag'a au încetat, fiindcă cést'a din urma nu vre se dea nici o garanție în privința naționalității Germanilor din partea Schleswigului reincorporanda în Dani'a.

În Spani'a se descoperi un complot nou, în urm'a cărui se mai încarcerara vreo 2000 de însi.

Principele A. I. Cuz'a se îndreptă eu o epistolă scrisă în spiritul patriotic cãtra domnitoriul actualu alu României, cerendu libertate de a se poté întorce pentru trebi private la mosi'a sa Ruginós'a în Moldov'a. Majoritatea ministeriului însa a opinatu, că în estu respectu se se întrebe mai întâiu camer'a țierei.

Varietăți.

Reverendisim. d. canon. metrop. Costantinu Pappalvi se alege de deputatu dietalu în Vingardu, comitatulu Albei-de-josu, înconț'a lui Alesandru Halmágyi.

Ilustr. sa d. consil. de curte Demetriu Moldovanu plăca adi din Vien'a dimpreuna cu prea stimat'a sa familie, spre a se asedia cu locuinti'a la dominiul ilustr. sale aflatoriu în vecinătatea Devei.

Universitate ardeléna. Spunu, că ministeriul ung. are de cugetu a straformá academi'a de drepturi și scóla chirurgicală din Clusiu într'o universitate. Asia vedi! Déca Români au lasatu mai anu a se retiené prin intrige inimice de la contribuirea pentru unu institutu scientificu mai înaltu propriu românesc, acumu le redica alții cu scopu destul de învederatu unulu magiarscu, la care însa cea mai mare parte ear totu pungele lor voru contribuí.

In districtulu Naseudului, unde fantasí'a corespunditorilor unoru foi germ. și mag. a vediutu mai deunădi calareti din Români'a, se prochiama statariulu înconț'a lotriilor. (Nu cumv'a dóra înconț'a Neposeniloru pentru certele lor de pamentu cu Sasii? Nu cumv'a e acest'a începutulu remunerării magiare pentru apucat'a „politică sasésca“ a fratiloru naseudeni?)

Eruditulu și zelosulu patriotu d. V. A. Ureche se chiamă eara-si la directiunea scóleloru din Români'a.

„Fóí'a admin. archid.“ din Blasiu, în urm'a mutarei din viața a redactorului seu, s'a sistatu.

Necrologia. În 4. Maiu a. c. se mută la cele eterne neobositulu protopopu romanu gr. or. din Versietiu, *Nicolau Tincu Velea*, în etate de 51 de ani, în decursulu caroru a facutu mari și multe sierbitie pentru conserbarea viatiei națională române în Banatu, și se destinse și pre campulu literaturii mai alesu prin „Istori'a besericeii rom. gr. or. în Banatu“, publicată înainte de acést'a cu doi ani. — În 25. Ian. a. c. repausă în Domnulu bunulu oratoru besericescu, parochulu gr. c. alu Copandului, langa Turd'a, *Nicolau Popu Ramontianu*, în alu 61. anu alu etatei, ear alu pastoririi sufletesci alu 37. — În 13 Iuniu a. c. adormi în Domnulu, avendu 48 de ani, *Vincentiu Bugarinu alias Miulescu*, parochulu rom. gr. or. din Cebz'a, comitatulu Torontalu. Repausatulu erá unulu dintre cei mai venerati preoti, și dintre cei mai credinciosi fii ai natiunii sale. — Fia-le repausulu linu!

Scólele poporali în Bucovin'a. După Siematismulu diècesanu gr. r. din 1867 în Bucovin'a se afla între

458.000 de locuitori 375.453 de relegea gr. resariténa, cari locuescu în 239 de comune parochiali, împartite în 12 protopopiate. În acestea preoti pastori suntu 213, copii buni de scóla 45.054, scóle poporali 108, pre cari le cercetéza 3073 de copii, ear într'insele propunu învetiatur'a 114 docinti. Asiadara din baiatii buni de scóla abia 6¾ procente ambla la scóla. („Fóí'a Soc. lit. rom. bucov.“)

Escriere de premie. Adunarea generală a Societății pentru literatur'a și cultur'a română în Bucovin'a în ședința sa din 23 Ian. a. c. a preliminaru suma de 200 fl. v. a. pentru premiarea celor mai însemnate lucrări literare, ce se voru tramite din Bucovin'a comitetului Societății spre de judecare. Terminulu concursului e finea lui Noembree a. c. După momentositatea și reușita scrierii comitetulu va premiá banesce seau va face amintire laudatória despre opu în „Fóí'a Societ.“ elu totodată se dechiara gat'a, cu încuviințarea auctorului a tiparí pre spesele Societății productulu, lasandu auctorului prisosulu resultandu din vendiare după acoperirea șeselor. Orice scriere originală, fia ea șcientială ori beletristica, poté concurge la premiare, chiar și scrieri, cari tractéza seriosu în modu meritoricu cestíuni șpeciali de interesu vitalu, precumu: despre scólele poporali, despre agricultur'a rom., despre meseriile rom., despre metasaritu, albinaritu, despre pomología, șcl. Comitetulu ar vedé cu placere concurendu o culegere de arie românesci din Bucovin'a, seau cantece naționale asiediate în note (în cvarteturi etc.), seau și alfelu de scrieri musicale; mai departe cărți școlastice poporali întogmite după metodele cele mai bune, cărți pentru premiarea copiiloru, și alte de asemenea. Descreri de vechități istorice din Bucovin'a, de locuri istorice cu tradițiunile lorá poporali, de dătine poporali cu esplicatiunea lor, culegeri de numiri poporali rom. de plante, de animale, de minerale ș. a. voru fi asemeni binevenite. — *Comitetulu Societății.*

Pentru propagarea credinței, acestu opu și scopu în șensulu celu mai eminent și cu preferința catolicu, se șubșcriera în a. tr. 1866 5,145.536 franci. Sum'a acestui anu întrece cu 5661 fr. pre cea din 1865. („Revue catholique.“)

Procesiunea îndatinată la r. catolici în joia verde se conturbă în estu anu în Veron'a decãtra italianisimii în modulu celu mai șandalosu și șacrilegu, prin ce dinsii voira a si-resbună asupr'a preotímei, carea nu luase parte la șerbarea constitutiunii în 2 Iuniu.

Principés'a Stourdza din Români'a, morindu în dîlele acestea în Franzensbad în Boemi'a, pre patulu mortiei trecu la catolicismu, și testă 1000 fr. fondului școl. din Franzensbad. Principés'a repausată de câtv'a tempu și-cresceá dej'a pruncii în religiunea cat. în Paris.

Renunitulu Ludov. Veillot începú dej'a publicarea diuariului seu „Univers,“ cu tendința ștrinsu cat.; prenumeranti are pana acumu 6000.

Iulí'a, fi'a generalului turcésu Yusuf, mortu la Montpellier, se întorce în șinulu besericeii cat.

Post'a redactiunii. P. t. domniloru: G. M. în Homoróde. Epistol'a de la fratele S. D. n'am capetatu-o. A șesperá nu-i caractru românesc, ci „facere et pati fortia!“ Me tienu de promisiunea, ce mi-o faci. — T. V. B. în Șiarosiu. Deodată cu numerulu presinte ne vei primi și o epistolă privată, ce ti-adresám. — S. C. în Diepártiu. Asíșiderea.